

Cauza C-394/23

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

28 iunie 2023

Instanța de trimitere:

Conseil d'État (Franța)

Data deciziei de trimitere:

21 iunie 2023

Reclamantă:

Association Mousse

Pârâți:

Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL)

SNCF Connect

CONSEIL D'ETAT

pronunțându-se

în contencios

[*omissis*]

Având în vedere următoarea procedură:

Prin cererea introductivă înregistrată la 21 mai 2021 și două memorii în replică înregistrate la 3 iunie 2022 la Secretariatul pentru contencios al Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța), asociația Mousse solicită Conseil d'État (Consiliul de Stat):

1) anularea pentru abuz de putere a deciziei din 23 martie 2021 prin care Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (Comisia Națională pentru Informatică și Libertăți) a respins plângerea sa împotriva societății responsabile de site-ul OUI. sncf;

2) înainte de a se pronunța cu privire la aceste concluzii, să transmită Curții de Justiție a Uniunii Europene [două întrebări preliminare] [omissis] :

[omissis] [Propunere de întrebări preliminare]

3) obligarea societății SNCF Connect, responsabilă de site să elimine obligația de a completa câmpul „Domnul” sau „Doamna” pentru a efectua un act de cumpărare, să elimine din bazele sale de date informațiile colectate prin intermediul acestui câmp și, în cazul în care societatea ar dori să colecteze date „privind genul”, să adauge una sau mai multe alegeri suplimentare denumite non-binare precum „neutru” sau „altele”;

[omissis] Aceasta susține că:

- obligația de a completa una dintre cele două rubrici, „Domnul” sau „Doamna”, pentru a solicita online pe site-ul „SNCF Connect” o legitimație de transport, un card de reducere sau un abonament nu îndeplinește cerințele de legalitate, echitate și transparență stabilite la articolul 5 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date, numit „RGPD”, în măsura în care clientul nu își dă consimțământul, în condițiile în care astfel de mențiuni nu sunt necesare nici pentru executarea contractului, nici pentru respectarea unei obligații legale și nici în cazul în care nu sunt necesare în scopul unor interese legitime, iar rezultatul aduce atingere dreptului de a călători fără a-și dezvălui titlul civil și dreptului la respectarea vieții private, din care decurge în special libertatea de a-și defini în mod liber genul, dar și un risc de discriminare;
- aceeași obligație nu este menționată în informațiile legale care apar pe site, nici în condițiile generale de vânzare; în plus, nu sunt menționate identitatea și datele de contact ale operatorului și nici temeiul juridic al prelucrării; principiile loialității și transparenței prevăzute la articolul 15 alineatul (1) litera (a) din RGPD și dreptul la informare garantat la articolul 13 din acesta sunt astfel încălcate;
- aceeași obligație nu răspunde niciuneia dintre finalitățile menționate în contractul online; împrejurarea că expresiile „Domnul” și „Doamna” sunt utilizate în corespondența comercială nu poate fi suficientă pentru a face necesară colectarea acestor date; în străinătate, anumite întreprinderi de transport nu impun acest lucru; în plus, OUI.sncf nu utilizează titlul civil în comunicările sale cu clienții; prin urmare, obligația este contrară principiului reducerii la minimum a datelor prevăzut la articolul 5 alineatul (1) litera (c) din RGPD;
- pentru anumite persoane, aceleași mențiuni nu corespund realității și nu țin seama de faptul că aceasta se poate schimba; astfel, obligația contestată este contrară principiilor exactității și actualizării prevăzute la articolul 5 alineatul (1) litera (d) din RGPD și expune aceste persoane riscului de discriminare; în plus, pentru resortisanții din țările în care starea civilă acceptă „genul neutru”, obligația

aduce atingere principiului recunoașterii reciproce, libertății de prestare a serviciilor și libertății de circulație garantate de dreptul Uniunii Europene.

Prin două memorii în apărare, înregistrate la 5 mai 2022 și la 30 mai 2023, Comisia Națională pentru Informatică și Libertăți solicită respingerea cererii introductive sau, în caz contrar, transmiterea unei întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene. Aceasta susține că motivele invocate sunt nefondate.

Prin două memorii în apărare, înregistrate la 19 ianuarie și la 31 mai 2023, societatea SNCF Connect solicită respingerea cererii introductive și obligarea asociației Mousse la plata sumei de 10 000 de euro în temeiul articolului L. 761-1 din code de justice administrative (Codul de procedură administrativă). Aceasta susține că motivele invocate sunt nefondate.

Având în vedere celelalte înscrisuri din dosar;

Având în vedere :

- [omissis] Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Tratatul privind Uniunea Europeană;
- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;
- Regulamentul (UE) nr. 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016;
- [omissis];
- loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 (Legea nr. 78-17 din 6 ianuarie 1978);
- [omissis];

[omissis] Întrucât:

- 1 Asociația Mousse a sesizat Comisia Națională pentru Informatică și Libertăți (CNIL) cu o reclamație împotriva societății SNCF Voyageurs, a cărei succesoare a fost societatea OUI.sncf și, în prezent, societatea SNCF Connect, pentru motivul că condițiile în care se colecta și se înregistra titlul civil clienților la momentul achiziționării biletelor de tren, a abonamentelor și a cardurilor de reducere pe site-ul internet sau pe aplicațiile companiei încălcau anumite dispoziții din Regulamentul (UE) nr. 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din

27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE, denumit RGPD. Printr-o scrisoare din 23 martie 2021, CNIL a informat asociația că faptele imputate societății nu erau considerate a fi încălcări ale dispozițiilor invocate din RGPD și că, în consecință, respinge reclamația. Asociația Mousse solicită anularea acestei decizii și formulează de asemenea concluzii în sensul emiterii unei somații de plată și al aplicării unei amenzi administrative împotriva societății SNCF Connect.

- 2 În temeiul articolului 8 din loi du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés (Legea din 6 ianuarie 1978 privind informatica, fișierele electronice și libertățile): „*I-Comisia Națională pentru Informatică și Libertăți este o autoritate administrativă independentă. Aceasta este autoritatea națională de supraveghere în sensul și pentru aplicarea Regulamentului (UE) 2016/679 din 27 aprilie 2016. Aceasta îndeplinește următoarele sarcini: [...] 2. Asigură că prelucrările datelor cu caracter personal sunt efectuate în conformitate cu dispozițiile prezentei legi și cu alte dispoziții privind protecția datelor cu caracter personal prevăzute de actele cu putere de lege și de normele administrative, de dreptul Uniunii Europene și de angajamentele internaționale ale Franței. În acest sens: [...] d) Soluționează reclamațiile, petițiile și plângerile depuse de o persoană vizată sau de un organism, o organizație sau o asociație, examinează sau investighează obiectul reclamației, în măsura în care este necesar, și informează autorul reclamației cu privire la evoluția și rezultatul investigației, într-un termen rezonabil, în special dacă este necesară o investigație suplimentară sau o coordonare cu o altă autoritate de supraveghere [...]*”.
- 3 Din dispozițiile menționate la punctul 2 rezultă că revine Comisiei Naționale pentru Informatică și Libertăți (CNIL), atunci când este sesizată cu o plângere sau cu o reclamație în vederea exercitării competențelor sale, să examineze faptele care stau la baza acesteia și să decidă măsurile care se impun. În acest scop, aceasta dispune de o largă putere de apreciere și poate ține seama de gravitatea pretinselor neîndepliniri ale obligațiilor în raport cu legislația sau cu reglementarea pe care trebuie să o pună în aplicare, de seriozitatea indiciilor cu privire la aceste fapte, de data la care au avut loc, de contextul în care au fost săvârșite și, într-un mod mai larg, de toate interesele generale de care este responsabilă. Refuzul CNIL de a da curs plângerii poate face obiectul unei sesizări de către autorul unei la instanța competentă să statueze cu privire la excesul de putere. Instanța îl poate cenzura, dacă este cazul, pe motiv de nelegalitate externă, iar temeinicia deciziei o poate cenzura în cazul unei erori de fapt sau de drept ori al unei erori vădite de apreciere sau în cazul unui abuz de putere. Cu toate acestea, atunci când autorul plângerii se întemeiază pe încălcarea de către un operator a drepturilor garantate prin lege persoanei vizate în privința datelor cu caracter personal care o privesc, în special drepturile de acces, de rectificare, de ștergere, de restricționare și de opoziție menționate la articolele 49, 50, 51, 53 și 56 din Legea din 6 ianuarie 1978 privind informatica, fișierele electronice și libertățile, puterea de apreciere a CNIL de a decide cu privire la măsurile care se impun este

exercitată, având în vedere natura dreptului individual în discuție, sub controlul deplin al instanței competente să statueze cu privire la abuzul de putere.

- 4 Reiese din înscrisurile din dosar [că] asociația Mousse solicită anularea pentru abuz de putere a deciziei din 23 martie 2021 prin care președinta CNIL a respins plângerea sa privind condițiile de colectare și de prelucrare a titlului civil al clienților săi de către societatea OUI.sncf, devenită SNCF Connect.
- 5 Potrivit articolului 5 din RGPD: „(1) *Datele cu caracter personal sunt: (a) prelucrate în mod legal, echitabil și transparent față de persoana vizată (...); (c) adecvate, relevante și limitate la ceea ce este necesar în raport cu scopurile în care sunt prelucrate; (d) exacte și, în cazul în care este necesar, să fie actualizate; trebuie să se ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că datele cu caracter personal care sunt inexacte, având în vedere scopurile pentru care sunt prelucrate, sunt șterse sau rectificate fără întârziere*”. Potrivit articolului 6 din acesta: „(1) *Prelucrarea este legală numai dacă și în măsura în care se aplică cel puțin una dintre următoarele condiții: (a) persoana vizată și-a dat consimțământul pentru prelucrarea datelor sale cu caracter personal pentru unul sau mai multe scopuri specifice; (b) prelucrarea este necesară pentru executarea unui contract la care persoana vizată este parte sau pentru a face demersuri la cererea persoanei vizate înainte de încheierea unui contract; (c) prelucrarea este necesară în vederea îndeplinirii unei obligații legale care îi revine operatorului; (d) prelucrarea este necesară pentru a proteja interesele vitale ale persoanei vizate sau ale altei persoane fizice; (e) prelucrarea este necesară pentru îndeplinirea unei sarcini care servește unui interes public sau care rezultă din exercitarea autorității publice cu care este investit operatorul; (f) prelucrarea este necesară în scopul intereselor legitime urmărite de operator sau de o parte terță, cu excepția cazului în care prevalează interesele sau drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei vizate, care necesită protejarea datelor cu caracter personal, în special atunci când persoana vizată este un copil. Litera (f) din primul paragraf nu se aplică în cazul prelucrării efectuate de autorități publice în îndeplinirea atribuțiilor lor*”. Articolul 13 din RGPD impune operatorului obligația de informare a oricărei persoane ale cărei date cu caracter personal sunt colectate. În sfârșit, articolul 21 din acesta conferă persoanei vizate dreptul de a se opune în orice moment, din motive legate de situația sa particulară, unei prelucrări în temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (f).
- 6 În cadrul reclamației pe care a adresat-o CNIL, asociația Mousse a susținut că, pentru a cumpăra online un bilet de tren, un abonament sau un card de reducere de pe site-ul internet sau pe aplicația „OUI.sncf”, actualmente SNCF Connect, clienții trebuie să indice obligatoriu titlul lor civil, având astfel posibilitatea de a alege între două mențiuni, „Domnul” sau „Doamna”. Potrivit asociației, o asemenea colectare de date nu este licită, în sensul articolului 5 alineatul (1) litera (a) din RGPD, întrucât nu se întemeiază pe niciunul dintre temeiurile prevăzute la articolul 6 alineatul (1), încalcă principiile reducerii la minimum a colectării datelor și exactității prevăzute de asemenea de literalele (c) și (d) ale articolului 5 alineatul (1) și, în sfârșit, SNCF nu respectă cerințele în materie de transparență și

de informare pe care le implică articolul 5 alineatul (1) litera (a) și articolul 13. Aceasta susține că întreprinderea nu ar trebui să colecteze astfel de date sau ar trebui cel puțin să propună una sau mai multe posibilități suplimentare precum „neutră” sau „alte”.

- 7 Pentru a decide să respingă reclamația cu care era sesizată, CNIL, pe de o parte, a arătat că, în cadrul furnizării de prestări de servicii de transport de către societate, contractul încheiat cu clientul constituie temeiul juridic al prelucrării. Astfel, în ceea ce privește diferitele temeuri juridice prevăzute la articolul 6 alineatul (1) din RGPD, aceasta a considerat că doar prelucrarea în litigiu se încadrează la cea prevăzută la litera (b), potrivit căreia prelucrarea este legală dacă este „*necesară pentru executarea unui contract la care persoana vizată este parte sau pentru a face demersuri la cererea persoanei vizate înainte de încheierea unui contract*”. Pe de altă parte, aceasta a apreciat că colectarea informațiilor privind titlul civil al clienților putea fi considerată necesară în raport cu scopurile prelucrării, în sensul literei (c) a articolului 5, și, prin urmare, ca îndeplinind cerința de reducere la minimum a datelor, din moment ce adresarea către clienți prin utilizarea titlurilor lor civil, corespunde uzanțelor în materie de comunicații civile, comerciale și administrative. În apărare, aceasta susține, printre altele, că prelucrarea titlului civil ar putea, în plus, să fie considerat necesar în scopul intereselor legitime urmărite de societatea SNCF Connect în sensul literei (f) a alineatului (1) al articolului 6 și că, în acest caz, persoanele vizate ar putea, în funcție de situația lor particulară, să invoce dreptul la opoziție care le este garantat de articolul 21.
- 8 Întrebarea dacă, pentru a evalua caracterul adecvat, relevant și limitat al colectării datelor în sensul articolului 5 alineatul (1) litera (c) din RGPD și necesitatea prelucrării acestora în sensul articolului 6 alineatul (1) literele (b) și (f) din RGPD, se poate ține seama de practicile general acceptate în domeniul comunicațiilor civile, comerciale și administrative, astfel încât colectarea datelor privind titlul civil al clienților, limitată la cuvintele „Domnul” sau „Doamna”, ar putea fi considerată licită, fără a constitui un obstacol în privința principiului minimizării datelor, aduce o dificultate în interpretarea dreptului Uniunii Europene, determinantă pentru soluționarea litigiului cu care este sesizat Conseil d'Etat (Consiliul de Stat). Același lucru este valabil și în ceea ce privește întrebarea dacă, pentru a aprecia necesitatea colectării și prelucrării obligatorii a datelor referitoare la titlul civil al clienților și în condițiile în care anumiți clienți apreciază că nu intră sub incidența niciuneia dintre cele două titluri civile, iar colectarea acestei date nu este relevantă în ceea ce îi privește, trebuie să se țină seama de faptul că ei ar putea, după ce au furnizat această dată operatorului pentru a beneficia de serviciul propus, să își exercite dreptul la opoziție în legătură cu utilizarea și păstrarea acesteia invocând situația particulară în care se află, în temeiul articolului 21 din RGPD. Prin urmare, este necesar să se sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și, până când aceasta se va pronunța, să se suspendate judecarea cererii introductive formulate de asociația reclamantă.

DECIDE:

[*omissis*] Suspendă judecarea cererii introductive formulate de asociația Mousse până când Curtea de Justiție a Uniunii Europene se va pronunța cu privire la următoarele întrebări:

1. Pentru aprecierea caracterului adecvat, pertinent și limitat la ceea ce este necesar pentru colectarea de date în sensul dispozițiilor articolului 5 alineatul (1) litera (c) din RGPD și a necesității prelucrării acestora în sensul articolului 6 alineatul (1) literele (b) și (f) din RGPD, se poate ține seama de uzanțele acceptate în mod curent în materie de comunicări civile, comerciale și administrative, astfel încât colectarea datelor referitoare la titlul civil al clienților, limitată la mențiunile „Domnul” sau „Doamna, ar putea fi considerată necesară, fără a constitui un obstacol în privința principiului reducerii la minimum a datelor?

2. Pentru aprecierea necesității colectării obligatorii și a prelucrării datelor referitoare la titlul civil al clienților și în condițiile în care unii clienți consideră că nu se încadrează în niciunul dintre cele două titluri civile și că o colectare a acestei date nu este relevantă în ceea ce îi privește, este necesar să se țină seama de faptul că aceștia ar putea, după furnizarea acestei date operatorului pentru a beneficia de serviciul propus, să își exercite dreptul de opoziție în legătură cu utilizarea și păstrarea sa invocând situația particulară în care se află, în temeiul articolului 21 din RGPD?

[*omissis*]